

1. Historický vývoj pohledů na výchovu

OTTO WILMANN (2. pol. 19. století) – první, kdo považoval pedagogiku za empirickou vědu (jako součást vědy sociální)

Výchovu objasňuje jako skutečnost (její společ.a psycholog.stránku), ale neobjasňuje, „*co se má stát*“. Měla by být vědou empirickou, analytickou, induktivní, vysvětlující.

EMILE DURKHEIM v roce 1911 rozlišuje:

- 1. VĚDU O VÝCHOVĚ – teoretickou soc. vědu o výchově, která popisuje a objasňuje výchovu jako skutečnost a**
- 2. PEDAGOGIKU – praktickou teorii o výchově, která obsahuje vedoucí ideje a předpisy pro jednání vychovatelů**

Pozitivní snahy o poznání výchovy, zhodnocení cílů a účelů výchovy – soudy o psych. dispozicích, ke kterým má vych. člověk dospět. Stále převládající „*dovednostní nauka*“, ne věda.

2. Pojem a pojetí výchovy v současnosti

PEDAGOGIKA – věda o výchově (TMV) a vzdělávání (didaktika)

Výchova – cílem ovlivnit jednoho či více lidí

Aktéři, činitelé výchovy: vychovatel (edukátor), vychovávaný jedinec (edukant, objekt výchovy, adresát výchovy apod.).

Účinkem výchovy URČ. KVALITA OSOBNOSTI, aby edukant získal nebo si uchoval:

- **urč. schopnosti, doved., znalosti, postoje, zp. chování, názory, přesvědčení**
- **přípravenost k prožívání a chování (tzv. *psychické dispozice* – pohotovost k urč. prožitkům a způs. chování, považ.za hlubinný základ pomíjivých zážitků a činů).**

Ten, kdo vychovává, chce ovlivnit strukturu psychických dispozic vychovávaného jedince. Toto působení lze chápat ve 4 rovinách:

- a) aby edukant získal dispozice, které dosud nemá,**
- b) aby zesílily, rozvinuly se a rozšířily existující dispozice pozitivní,**
- c) aby se oslabil, odbouraly a odstranily existující dispozice negativní,**
- d) aby nedocházelo ke vzniku negativních dispozic.**

(někt. autoři hovoří o „*kultivaci, determinování edukantova nitra, utváření duše, umění konstruovat člověka do správné podoby*“ apod.)

Výchova – množství činností, které nejsou samoúčelné (ne činn.prostou – úzký obsah, široký rozsah). Mají svůj řád, posloupnost... Hovoříme o výchovných cílech (normy), ale nejsou to jen znalosti, dovednosti, postoje..., důležitá je KVALITA OSOBNOSTI.

Definice výchovy: „Výchovou rozumíme činnost, jejímž prostřednictvím se lidé snaží natrvalo zdokonalit v některém směru strukturu psychických dispozic (osobnost) jiných lidí, nebo upevnit jejich hodnotové komponenty, nebo zabránit vzniku dispozic nežádoucích (W. Brezinka).“